

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет фізичного виховання і спорту
Кафедра спортивно-педагогічних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА СУДДІВСТВА У СПОРТІ

Освітня програма Фізична культура і спорт
Спеціальність - 017 фізична культура і спорт
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
спортивно-педагогічних дисциплін

Протокол № 1 від “31”серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і методика суддівства у спорті
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Викладач (-і)	Ступар Мирослав Іванович
Контактний телефон викладача	0506776116
Е-mail викладача	myroslav.stupar@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекційні, практичні, семінарські заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	За необхідністю та попередньою домовленістю
2. Анотація до курсу	
<p>Дисципліна «Теорія і методика суддівства у спорті» є однією із фахових дисциплін і займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 017 «фізична культура і спорт». Окрім того, її вивчення у процесі професійної підготовки фахівців має важливе соціальне і педагогічне значення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета викладання спортивної дисципліни полягає в тому, щоб студенти найбільш повною мірою оволоділи теоретичним матеріалом, практичними вміннями і навичками організації і проведення змагань з різних видів спорту, типовій структурі функціонування органу навчання, управління і контролю діяльності суддів у спорті, а також методикою суддівства змагань.</p> <p>Цілі. У процесі викладання спортивної дисципліни розв'язуються такі цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознайомлення з історією розвитку і становлення статусу спортивний суддя. 2. Вивчення структури управління суддівської діяльності . 3. Формування спеціальних знань, вмінь і навичок, необхідних для організації і проведення змагань з циклічних і ациклічних видів спорту. 4. Оволодіння практичних навиків суддівства змагань (по вибору). 5. Ознайомлення з оволодінням методики суддівства змагань. 	
4. Компетентності	
<p>ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК-4. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях і працювати в команді.</p> <p>СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами</p>	

СК-4.Здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості та зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя.

СК-8. Здатність до розуміння особливостей суддівської діяльності в обраному виді спорту та структури підготовки арбітрів в обраному виді спорту.

СК-12.Здатність залучати молодь до суддівства в різних видах спорту, здійснювати планування та реалізацію тренувального процесу підготовки арбітрів в обраному виді спорту.

5. Результати навчання

РН-3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування у контексті професійних завдань суддівської діяльності.

РН-5. Використовувати у своїй роботі сучасні технології підготовки арбітрів.

РН-8. Планувати освітньо- методичну роботу по підготовці спортивних суддів з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	017фізична культура і спорт	1	В

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літера тура	Завдання, год	Вага оцін ки	Термін виконанн я
Тема 1. Вступ. Історія розвитку суддівства у спорті.	лекція	9	Сучасний спорт не уявляється без людини, яка керує ходом змагань. В день у день на спортивні майданчики виходять арбітри по всьому світу. Без них,неможливе проведення змагань за правилами. 2	5 балів	1 семестр
Тема 2. Суддівські функції в системі спорту.	лекція	9,11- 19	У практиці роботи по спорту суддівство змагань розглядається як важлива і почесна громадська діяльність.В системі спорту існують різні (залежно від виду спорту, характеру змагань) суддівські функції, 2	5 балів	1 семестр

<p>Тема 3. Регламентуючі документи федерації з виду спорту.</p>	лекція	9,15-17	<p>Регламент системи проведення змагань, Оцінка та облік результатів змагань. Взаємодія членів суддівської бригади Форма обліку результатів розіграшу Покарання учасників команди за неправильну поведінку під час гри</p> <p>2</p>	5 балів	1 семестр
<p>Тема4. Організація і проведення змагань.</p>	лекція	9,10	<p>Аналіз досвіду проведення змагань з використанням громадських фізкультурних кадрів показав, що слід приділити підвищену увагу якісній підготовці інструкторів по спорту, спортивних суддів.</p> <p>2</p>	5 балів	1 семестр
<p>Тема5. Організація і проведення змагань в умовах вищого навчального закладу.</p>	лекція	10	<p>Спортивні змагання в вузі виконують подвійну функцію: з одного боку, це підсумкова частина навчально-тренувального процесу, з іншого - вони грають істотну суспільно-соціальну роль, будучи носієм позитивних емоцій.</p> <p>2</p>	5 балів	1 семестр

Тема 6. Кодекс етики і честі спортивного судді.	лекція	1,3,9	Положення даного Кодексу не в стані відобразити всі можливі ситуації, в котрих можуть перебувати судді в процесі виконання ними свого професіонального обов'язку. 2	5 балів	1 семестр
Тема7.Характеристика спортивної форми арбітра.	лекція	10	Фізична підготовка арбітра обумовлюється особливостями його практичної діяльності. 2	5 балів	1 семестр
Тема 8. Функції уваги арбітра в процесі суддівства спортивних змагань.	лекція	3,7,9	Роль уваги, як індивідуальної особливості функціонування психічної діяльності, поряд з фізичною, теоретичною і методичною підготовкою арбітра – надзвичайно важлива. 2	5 балів	1 семестр
Тема 9. Вибір позиції арбітром в процесі суддівства в ігрових видах спорту.	лекція	5,8,10	Арбітр завжди повинен пам'ятати, що переконлива позиція в момент прийняття рішення надає вагомості, достовірності цього рішення. 2	5 балів	1 семестр
Тема 10. Види професійної підготовки арбітра та методика їх вдосконалення.	лекція	12,13	Основними завданнями, які розв'язуються в процесі професійної підготовки, є: освоєння техніки і тактики виду спорту; забезпечення необхідного рівня розвитку рухових якостей і спеціальної психічної підготовленості;можливостей функціональних систем організму; 2	5 балів	1 семестр

Тема 11. Суддівський професіоналізм і глядацькі симпатії.	лекція	13	Суддівський професіоналізм та глядацькі симпатії поняття найчастіше несумісні. Суддя, яким би гарним він не був в професійному плані, не може догодити всім. 2	5 балів	1 семестр
Тема 12. Взаємовідношення арбітра з спортсменами, тренерами і засобами масової інформації.	лекція	8,12	Стрімкий розвиток сучасного спорту накладає серйозну відповідальність на спортивних суддів, перш за все в плані контролю, управління гравцями, тренерами, офіційними особами та глядачами 2	5 балів	1 семестр
Тема 13. Проблеми суддівства в сучасному спорті.	лекція	11,15	Стрімкий розвиток сучасного спорту, і зокрема спортивних ігор, накладає серйозну відповідальність на спортивних суддів. Проблеми з необ'єктивним суддівством були і будуть. 2	5 балів	1 семестр
Тема 14. Проблеми психологічної підготовки арбітра.	лекція	9	Проблема психологічної підготовки арбітрів завжди на порядку денному. Як твердить статистика більшість помилок арбітрів високої кваліфікації обумовлена психологічними факторами. 2	5 балів	1 семестр
Тема 15. Порядок присвоєння кваліфікаційних категорій арбітра.	лекція	6,7	Спортивні федерації ведуть облік спортивної діяльності та присвоюють кваліфікаційні категорії спортивним суддям у разі їх відповідності певним вимогам 2	5 балів	1 семестр
Тема 16. Регламент, як основоположник умов проведення змагань.	практичне	7	Складання регламенту заданих змагань для обраного виду спорту. 2 5балів		1 семестр

Тема 17. Визначення професійної стійкості арбітра.	практичне	6,9	Практичне тестування для визначення професійної стійкості. 2	5 балів	1 семестр
Тема 18. Методика медичного контролю арбітра в річному циклі тренувань.	практичне	7	Види медичного контролю. Тести для визначення функціонального і фізичного стану. 2	5 балів	1 семестр
Тема 19. Опис Регламенту змагань, проведення жеребкування і складання календаря змагань.	практичне	9,11-19	Текстова розробка Регламенту змагань, складання календаря і проведення жеребкування з обраного виду спорту 2	10 балів	1 семестр
Тема 20. Застосування дисциплінарних санкцій арбітром при проведенні змагань.	практичне	5-8	Модельовання ситуацій в ігрових видах спорту з порушеннями і застосування дисциплінарних санкцій. 4	5 балів	1 семестр
Тема 21. Методика самооцінки арбітра.	практичне	12	Методика самооцінки арбітра.	5 балів	1 семестр
Тема 22. Правила гри та їх трактовка з обраного виду спорту. Методика суддівства.	практичне	5-8	Арбітрові слід удосконалювати свої інтелектуальні здібності, необхідні при арбітражі. Розуміти об'єктивні закони побудови Правил гри, усвідомлено відноситися до своєї діяльності. Теоретична підготовка арбітрів розглядається як своєрідна база підвищення надійності і якості арбітражу. Теоретичні заняття повинні мати певну цільову спрямованість — навчити слухачів використовувати отримані знання з практики. Цей розділ призначений для вивчення Правил гри.	10 балів	1 семестр

Тема 23. Здійснення практичного суддівства з обраного виду спорту, перегляд та обговорення арбітражу.	практичне		Практичне суддівство (футбол, волейбол, баскетбол, легка атлетика) Педагогічний контроль за діями арбітра. Фіксація фізичних показників та суддівських рішень. 10	10 балів	1 семестр
---	-----------	--	---	----------	-----------

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Система оцінювання знань студентів з кожної навчальної дисципліни включає поточний, модульний та семестровий контроль знань. Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» — 5, «добре» — 4, «задовільно» — 3, «незадовільно» — 2), отримані студентами, виставляються в академічних журналах.</p> <p>Модульний контроль проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни — змістового модуля.</p> <p>Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал. Форми модульного контролю та система оцінювання рівня знань та вмінь студентів визначаються кафедрою та відображаються у робочій навчальній програмі дисципліни. Кількість балів за кожний модуль (оцінка контролю у балах) визначаються кафедрою.</p> <p>Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку. Залік — це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу на підставі виконання ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях і виконання індивідуальних завдань. Якщо при вивченні дисципліни навчальним планом не передбачено перелічені форми навчальних занять, залік виставляється за результатами залікової роботи.</p>
Вимоги до письмової роботи	<p>При виставленні балів за модульний контроль оцінюються: рівень теоретичних знань та практичні навички з тем, включених до змістових модулів, самостійне опрацювання тем, проведення розрахунків, лабораторних робіт, написання рефератів, опрацювання завдань робочих зошитів, підготовка конспектів навчальних чи наукових текстів, тощо.</p> <p>Якщо студент не складав змістовий модуль з поважних причин, які підтверджені документально, то він має право на його складання з дозволу зав. кафедри (за заявою).</p>
Практичні заняття	<p>Оцінювання відповідей студентів на практичних і семінарських заняттях відбувається за 100 бальною шкалою.</p> <p><i>90-100 балів</i> – Студент вільно володіє навчальним матеріалом; висловлює свої думки; творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань; комунікативні уміння та навички сформовані на високому рівні; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання і оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p> <p><i>70-89 балів</i> – Студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні граматичні помилки у порівняннях,</p>

	<p>формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці; за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдань.</p> <p><i>50-69 балів</i> – Студент володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно; на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків; знайомий з основними поняттями навчального матеріалу; комунікативні уміння та навички сформовані частково; під час відповіді допускаються суттєві граматичні помилки; має елементарні нестійкі навички виконання завдань; планує та виконує частину завдань за допомогою викладача.</p> <p><i>Менше 50 балів</i> – У студента не сформовані комунікативні уміння та навички; студент допускає велику кількість граматичних помилок, що ускладнює розуміння; студент не володіє навчальним матеріалом; виконує лише елементарні завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Залік виставляється із врахуванням суми балів за поточні оцінки (80 балів максимально), оцінку за самостійну роботу (10 балів максимально) та оцінки за знання основних термінів (10 балів максимально) – у сумі 100 балів

<i>Навчальна (аудиторна) робота</i>							<i>Екзамен</i>	<i>Сума</i>
<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>Сума</i>	<i>T1</i>	<i>T2</i>	<i>T3</i>	<i>Сума</i>		
<i>Контрольна робота – 5;</i>		<i>25</i>	<i>Контрольні семінари – 5;</i>			<i>25</i>	<i>50</i>	<i>100</i>
<i>Тест – 15;</i>			<i>Тест – 15;</i>					
<i>Робота на парах – 5</i>			<i>Робота на парах – 5</i>					

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Політика курсу

- Студент повинен вчасно приходити на заняття. Викладач може не допустити студента до заняття, якщо він/вона спізнився без поважної причини.
- У випадку пропуску 5 чи більше практичних занять без поважної причини, студент може бути не допущений до підсумкового контролю (екзамену), або його/її підсумкова оцінка буде знижена;
- Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного, модульного та підсумкового контролю;
- Студент має брати активну участь на практичних заняттях;
- Студент повинен бути толерантним у спілкуванні з викладачем та іншими студентами,

зокрема під час обговорення дискусійних питань на заняттях;

- Студент на свій вибір має зробити переклад 5 різножанрових текстів, що виноситися на індивідуальну роботу;
- Студент може відпрацювати будь-яке пропущене заняття чи вид контролю;
- Заборонено користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування та виконання письмових завдань.
- У випадку порушення норм академічної доброчесності під час виконання завдань поточного, модульного чи підсумкового контролю, студент отримує «0» балів.
- Якщо студент має претензії до викладача через оцінювання, якість надання послуг тощо, спершу треба повідомити про це самого викладача; якщо проблему не вдалося вирішити, студент має право звернутися до завідувача кафедри чи керівництва факультету;

Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку навчального закладу; інших видів політики, передбаченої нормативними документами, що регулюють навчальний процес у ЗВО.

9. Рекомендована література

Базова

1. Бахрамов Т. Судья показывает на центр. – М.: Физкультура и спорт, 1972 г.
2. Верхошанский Ю. Основы специальной физической подготовки спортсменов. – М.: Физкультура и спорт, 1988.
3. Вихров К., Догадайло В. Педагогический контроль в процессе тренировки. ФФУ, – К.: 2000.
4. Вихров К.Л. Знакомство с футболом. – К.: 1983.
5. Вихров К.Л., Лоос В., Сорока Ю. Черты психологии в судействе. – Футбол-Хоккей, 1977. – № 21.
6. Вихров К.Л. Подготовка футбольного арбитра. – К.: Здоров'я, 1981.
7. Вихров К.Л. Подготовка футбольного арбитра. – К.: Здоров'я, 1987.
8. Вихров К.Л. Соревнования по футболу. – К.: Здоров'я, 1981.
9. Дулин А.Л., Худатов Н.А. Психолого-педагогические аспекты проблемы судейства в спорте. – Теория и практика физической культуры, 1984. – № 2.
10. Зеленцов А.М., Лобановский В.В., Ткачук В.П., Кондратьев А.И. Тактика и стратегия футбола. – К., 1989. – 192 с.
11. Інформаційні методичні матеріали асоціацій футбольних арбітрів України (АФАУ).
12. Соломонко В.В., Лисенчук Г.А., Соломонко О.В. Футбол: вид. 2-е., випр., доп. – К.: Олімпійська література. – 2005. – С. 11-12.

13. Спирин А. Судейство: взгляд на проблему. – М.: Методическое издание, 2003.
14. Стороженко С.Н. Футбол і насильство. Погляд з середини. – К, 2005.
15. Теория спорта / под общ. ред. В.Л.Платонова. – К., 1987.
16. Ene A. Obstructia. – In: Arbitrul: Buletin ethnic, 1988, № 1(18).
17. Ene A. Arbitrii de linie. In: Arbitrul: Buletin ethnic, 2000, № 3 (20).
18. Laws of the Game. – FIFA, 1995.
19. Laws of the Game. – FIFA, 2005.
20. Laws of the Game. – Questions and Answers. FIFA, 2005.
21. Refereeing. International Lists. – 2004.
22. Spielregeln. – 2020.
23. www.PFL.com.ua
24. www.FFU.ORG.ua
25. www.REFEREE.ru
26. www.RFS.ru
27. www.UEFA.com

Допоміжна

1. Безруких, Н.А. Вікова [фізіологія](#) / Н.А. Безруких, В.Д. Фарбер. - М.: Видавничий центр «Академія», 2004. - 128 с.
2. Годік, М.А. Фізична підготовка футболістів / М.А. Годік. - М.: Олімпія, 2006. - 221 с.
3. Голомазов, С.В. Теоретичні основи і методика контролю технічного майстерності / С.В. Голомазов, Б.Г. Чирва. - М.: ТВТ Дивізіон, 2006. - 187 с.
4. Гуревич, І.А. [Кругове тренування](#) при розвитку фізичних якостей / І.А. Гуревич. - Мінськ: [Освіта](#), 2005. - 236 с.
5. Бішопс, К. Єдиноборство в футболі / К. Бішопс, Х. Герардс. - М.: Терра-спорт, 2003. - 167 с.
6. Джармен, Д. [Футбол](#) для юних / Д. Джармен. - М.: [Фізкультура і спорт](#), 2006. - 59 с.
7. Жуков, М.А. Рухливі ігри / М.А. Жуков. - М.: [Фізична культура і спорт](#), 2000. - 247 с.
8. Ільїн, Є.П. [Психологія](#) спорту / Є.П. Ільїна. - СПб: Питер, 2008. - 128 с.
9. Ільїн, Є.П. [Психологія](#) фізичного виховання / Є.П. Ільїн. - СПб: Питер, 200. - 176 с.
10. Люкшинов, Н.М. [Мистецтво](#) підготовки висококласних футболістів /

Н.М. Люкшинов. - М.: Радянський спорт, 2006. - 420 с.

11. Коробейник, А.В. Футбол. Самовчитель гри. / О.В. Коробейник. - [Ростов-на-Дону](#): Фенікс, 2000. - 319 с.

12. Кузнецов, А.А. Футбол. Настільна [книга](#) дитячого тренера. Перший етап (8-10 років) / А.А. Кузнецов. - М.: Олімпія, 2008. - 110 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника, читальний зал.

2. Івано-Франківська державна обласна універсальна наукова бібліотека ім. Івана Франка.

3.1) <http://www.google.com>

2) <http://www.rambler.ru> (пошукові системи інтернету).

4. <https://football24.ua/>

5. Методичний кабінет з футболу.

Викладач Ступар М.І.